

Mörkö och Göteborg 2025-08-18

Havs- och vattenmyndigheten
havochvatten@havochvatten.se

Gemensamt yttrande från SIC och SFPO i anledning av remiss om uppdatering av den svenska förvaltningsplanen för ål, dnr 2025-1217

Inledningsvis vill vi rikta ett tack till Havs- och vattenmyndigheten för det ålwebbinarium som den arrangerade den 26 juni 2025. Svenska Insjöfiskarenas Centralförbund (SIC) och Sveriges Fiskares PO (SFPO) har var för sig mottagit rubricerad remiss och tackar för möjligheten att få lämna synpunkter. Vi framför gemensamt följande synpunkter i anledning av remissen:

Det regeringsuppdrag som myndigheten har tilldelats är enligt vår uppfattning tydligt:

”I uppdraget ingår alla åtgärder, inklusive fiskerelaterade och vattenmiljörelaterade åtgärder, som främjar och förbättrar förutsättningarna för ålens överlevnad i dess levnadstadier som återfinns i svenska vatten.

Slutsatserna från regeringsuppdraget till Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (N2022/01282) om att genomföra en internationell utvärdering av svensk förvaltning av europeisk ål utgör ett viktigt underlag som ska beaktas i revisionen. I uppdraget ingår även att utvärdera ålutsättningars effektivitet och deras eventuella bidrag till lekpopulationen som fortsatt bevarandeåtgärd.

Redovisningen av revisionen ska redogöra för möjligheterna till ett begränsat småskaligt fiske efter ål. Havs- och vattenmyndigheten ska utreda förutsättningarna att tillåta generationsväxling inom ålfisket genom att möjliggöra överlåtelse av ålfisketillstånd.”

SIC och SFPO anser inte att Havs- och vattenmyndigheten efterkommit regeringsuppdraget, särskilt så vad gäller att möjliggöra för överlåtelser av ålfisketillstånd. Vi anser mot bakgrund av en samlad bedömning – huvudsakligen beaktande fiskets positiva betydelse utifrån olika perspektiv (bl.a. att ålfisket är ett levande kulturarv) vägt mot den samlade åldödligheten – att det är synnerligen viktigt att ålfisketillstånd görs överlåtbara så snart som möjligt. Utifrån den information som lämnades vid ålwebbinariet den 26 juni framkom att Havs- och vattenmyndigheten inte anser att överlåtelser av ålfisketillstånd bör medges förrän samtliga nuvarande ålfiskare sedan länge gått bort (om 150 år) – denna uppfattning är allvarligt felaktig. Nuvarande situation innebär att ålfiske kommer att upphöra att finnas när innevarande tillståndshavare upphör med sin verksamhet, då går ett kulturarv förlorat.

Vi vill påminna om att ålfisket är inte bara ett sätt att fånga fisk, utan också en del av den svenska kusten och dess historia och kultur.

Begreppet ”alla åtgärder” i regeringsuppdraget kan inte missförstås. Kraftindustrin står för den allt annat överskuggande största delen av åldödligheten. Skarv (inte utan anledning i folkmun kallad ålekråka) står för en betydande åldödlighet. Fiskets del av åldödligheten är avsevärt mindre, likväl är det fisket som ska begränsas och förbjudas – kanske inte för att det har någon effekt, kanske mer för att påvisa att åtgärder genomförs, trots vetskapen om avsaknaden av betydelse.

Formas utredning [Ålen och det gemensamma ansvaret för en hotad fisk](#) ger en handfast och tydlig skildring av vad som bör prioriteras:

Vattenkraftens påverkan, som tydligt har störst påverkan av den antropogena dödligheten, avfärdar Havs- och vattenmyndigheten med att ”Omprövningen pausats”. Varför godtar myndigheten det? Den borde larma om att ålen dör ut om inte något sker med avseende på just vattenkraften.

”Det omfattande illegala fisket” måste stävjas. Men förutom någon rad om länsstyrelsernas ansvar så finns ingenting, inte ens en liten ansats att undersöka saken.

Mellanskarv, som överhuvudtaget inte fanns i Sverige när ålfisket fortfarande hade en stor betydelse, och säl i de mängder som nu finns, nämns anmärkningsvärt nog inte alls. Diverse dietstudier har gjorts på skarv, men blir ganska snart inaktuella i och med skarvens förbluffande utbredning. Man har konstaterat att skarven för tiotalet år sedan konsumerade 2 kg ål/skarv/år och på senare tid under kilot. Skarven i Sverige har dock minst sagt ökat kraftigt, varför man får förmoda att de ca 375 000 skarvarna ändå konsumerar över 300 ton ål, i huvudsak gulål. Hur många ålar blir det? Och Havs- och vattenmyndigheten tycks inte bekymra sig nämnvärt. Yrkesfisket tar ungefär 170 ton ål/år. (U Törnqvist SJF)

Återstår yrkesfisket: Här visar myndigheten sin aversion mot en urgammal yrkeskår och regeringsuppdraget genom att avfärda möjligheten till överlåtelse av tillstånd att fiska ål, inte ändra sig avseende försäljning av ål fångad ovanför tre kraftverk samt vifta bort utsättningar av glasål och Trap & Transport. Myndigheten har en mycket märklig syn på yrkesfisket, den synes ej bry sig om det påstått omfattande illegala fisket utan klämmer till det lagliga ännu mera.

Havs- och Vattenmyndigheten uppvisar en bestående ovilja att befatta sig med och lyssna till yrkesfisket till och med när det uppenbarligen är till ålens fromma. Myndigheten fick i sina regleringsbrev för 2022, -23 och -24 att finansiera ”Återtransport av ål” från ett antal

uppräknade sjöar. 2022 klarade myndigheten inte av att göra en upphandling överhuvudtaget. 2023 kom den så pass sent på året att det var meningslöst att ge ett anbud då fisket strax skulle ha avslutats. 2024 blev det slutligen av, men med märkliga villkor rörande var ålen skulle släppas. Mälarsäl skulle släppas i Södertälje i stället för i Lilla Edet med risk för att fångas eller ätas upp längs ost- och sydkusten. 2025 ansåg myndigheten att åtgärden inte var tillräckligt effektiv, varpå ingen upphandling genomfördes, men Havs- och vattenmyndigheten ändrade ändå utsläppsplatsen för återtransporten i enighet vad fisket förespråkade.

SIC och SFPO vill se följande åtgärder:

- Möjliggör för överlåtelser av ålfisketillstånd omgående.
- En pausad omprövning av vattenkraften och de åtgärder som borde ske där är inget yrkesfisket kan påverka. Således borde vi heller inte straffas mer än vad vi gör. Havs- och vattenmyndigheten borde tala klarspråk om kraftindustrins påverkan på ålen - Uppdrag Granskning, SVT hade för inte så länge sedan bra program om just detta. Uppdrag gransknings program om ål, särskilt "Den sista ålen", fokuserar på att ålen är en akut utrotningshotad art och att vattenkraftverkens turbiner utgör ett stort hot mot dess överlevnad. Programmet avslöjar att åldödligheten i vattenkraftverk är högre än vad som tidigare varit känt och att åtgärder för att skydda ålen, som fiskvägar och galler, inte implementeras i tillräcklig utsträckning. Programmet ifrågasätter om den svenska ålförvaltningen är tillräcklig och om ansvaret för ålens utrotning felaktigt placerats på fisket.
- Skarv (ålekråka) och säl måste förvaltas till en nivå som är ekologiskt hållbar även för ålen.
- Ekosystemansatsen måste gälla även ål i sötvatten. Naturligtvis måste glas- eller sättål sättas ut om deras naturliga vägar hindras av vattenkraften. Åtminstone så länge tillgången på glasål är sådan att antalet glasålar överstiger det naturliga behovet på europeisk nivå. Ål hör naturligt hemma i de av myndigheten angivna vattnen.
- Att tillåta fiske, men inte tillåta försäljning av ål ovanför tre kraftverk för yrkesfiskare är ännu en omotiverad tagg som ska dras ut. Åtgärden spelar ingen som helst roll för ålen, den dör ändå.
- Gällande vattendomar gäller. Utsättning av ål som kompenserar vandringshindren måste fortsätta.
- Avslutningsvis anser Formas att kustfisket efter ål på Ostkusten skulle vara inom hållbara nivåer (innebärande att tillstånd skulle kunna överlåtas) om det omfattande tjuvfisket upphör. Havs- och vattenmyndigheten bör tydligt uppmana KBV och länsstyrelserna att öka kontrollen. Havs- och vattenmyndigheten bör beställa en rapport från lämplig institution för att ta reda på hur omfattande tjuvfisket egentligen är. Slutligen måste myndigheten verka för en fungerande förvaltning av skarv och säl för att få en snabbare återhämtning av ålbeståndet än de tänkta 150 åren. Det skulle förstås även innebära att insjöfisket på Ost- och Sydkusten och ovanför tre vattenkraftverk också skulle kunna få sina åltillstånd överlåtna.

Anna Vesper Gunnarsson
SIC

Mathias Ivarsson
SFPO